

промени в мисленето за поезия и стих. Схващането за стиха като ритъм преодолява мисленето, според което графичното представяне на редове или само наличието на римата са достатъчни за определянето му като стих. Тук, разбира се, е невъзможно да се проследят дори и бегло промените в разбирането за стих и ритъм, но е необходимо да се посочи, че те са в пряка връзка с изискванията към превода на Омир. Освен това, с новите идеи в литературната теория, с подхода към поезията като към специфичен дискурс, се налагат нови подходи и предишните понятия се нуждаят от преосмисляне. Ако поезията е дискурс, т.е. ако към нея са приложими подходите, прилагани към речта като комуникативно и социално явление, изследването на хекзаметъра ще получи нови перспективи. В тази посока е и настоящото изследване. Представянето на проблема за постигането на сполучлив превод на старогръцкия хекзаметър чрез старите понятия за стъпка влиза в противоречие както с изискването за превода като художествено явление, така и с новото осмисляне на връзката между метрика и ритмика в рамките на дискурсивния анализ. Самите концепции за хекзаметъра в съвременните изследвания, посветени на класическата метрика, се основават върху подхода към стиха като реч⁵.

Основните понятия за описание на старогръцкия хекзаметър са метрон, колон и период и те се отнасят до ритмични елементи, които са по-сложни от абстрактната единица стъпка⁶. Особено значение се обръща и на ролята на словоразделите в метриката – на кои позиции в стиха словоразделите са забранени и на кои са задължителни. В моите изследвания върху метриката на българските народни размери вече съм показала ролята на словоразделите за народната метрика. Паралелът между теоретичните постановки за славянски и старогръцки размер е твърде показателен. (Без да имам възможност да навлизам в подробности, само ще посоча, че съвременните изследвания върху устното творчество, както и тези, направени в началото на ХХ в., показват много паралели между гръцки и славянски древни форми.) Също така се борави и с понятие като „словесна група“, което е аналогично на тук употребяваното понятие акцентна единица. В „Метрически размери на гръцката и латинската поезия“ Джеймс Халпърн отказва да използва термини като иктус, арсис и тезис, защото „*те лесно могат да създадат фалшиво впечатление, че гръцкият стих действа с тонично ударение, или, че е измерим чрез регулярни музикални тактувания*“⁷. Той посочва връзката между дължината на думата и нейната позиция в стиха като важен фактор за ритъма в гръцката поезия. Моносилабичните думи са предпочитани само в определени позиции на периода. Тези и други постановки на съвременните изследвания на хекзаметъра са паралелни на изследванията в стихознанието, които разглеждат ритъма като реализация на една абстрактна схема и изясняват условията на тази реализация. В тези подходи понятието стъпка се използва само в плана на дескрипцията на дадено явление спрямо определено място на стиховия ред.

След като практиката, която се опира на мисленето за стиха като механичен сбор от единици, наречени стъпки, е невъзвратно в миналото, то сега би трябвало да се разработят други понятия и концепции. Би трябвало да се преосмислят и тези концепции за хекзаметъра, които са преодолели механичността на предишното мислене, но са запазили терминологията, при която дактилната и хореичната стъпка са главните действащи лица.